

ILDEFONSO
FALKONES

Posonoga
KRALJICA

I DEO

Prevela
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Ildefonso Falcones

LA REINA DESCALZA

Copyright © 2013, Ildefonso Falcones de Sierra
Translated from the original edition of Random House
Mondadori, Barcelona, 2013

Translation Copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

U spomen na moje roditelje

*A biti flamenko znači ovo:
imati drugačije meso,
dušu, strasti, kožu, nagone i želje;
drugačije gledati na svet,
osećati ga celim srcem;
osećati kob svesti,
muziku u damarima,
divljinu i nezavisnost,
radost i suze,
i tugu, život
i ljubav kako gasnu;
mrzeti ustaljeno,
postupke što uškopljuju;
opijati se pesmom,
vinom i poljupcima;
načiniti od života
prefinjenu umetnost,
hirovitu i slobodnu;
ne prihvatati okove osrednjosti;
staviti sve na kocku;
osećati ukus, dati se, osetiti se,
živeti!*

TOMAS BORAS
„Elegija pevača flamenka“

VELIČANSTVENA
BOGINJA

1

*Luka Kadis,
7. januar 1748.*

U trenutku kad je trebalo da spusti nogu na dok pristaništa u Kadisu, Karidad je zastala. Stajala je na samom kraju mostića feluke na koju su se iskrkali s *Kraljice*, ratnog broda koji je prevezio novac, u pratnji šest registrovanih trgovačkih brodova s dragocenom prekookeanskom robom. Digla je pogled ka zimskom suncu što je obasjavalo vrevu i užurbanost u luci: s jednog od trgovačkih brodova pristiglih s njima iz Havane istovaran je teret. Sunce se uvuklo kroz pukotine na njenom iznošenom slamnatom šeširu i zaslepilo je. Prepavši se od galame, uplašeno se skupila, kao da viču na nju.

– Garavušo, ne zastajkuj! – dobacio joj je mornar iza nje i bezobzirno je zaobišao.

Karidadi se omakla noga i samo što nije upala u vodu. Još jedan čovek iza njenih leđa pošao je da je pretekne, ali ona je nespretno skočila na dok, odmakla se i ponovo zaustavila dok je deo mornara i dalje istovarao brodski tovar uz smeh,

pošalice i najraznoražnije nepristojne opklade oko toga koja će im ženska pomoći da zaborave dugu plovidbu okeanom.

– Uživaj u slobodi, crnkinjo! – uzviknuo je opet jedan muškarac prolazeći pored nje, i dopustio sebi da je pljesne rukom po zadnjici. Udarac je muklo odjeknuo.

Neki su se na to nasmejali. Karidad se nije ni pomerila, zureći u dug i prljav perčin što je poigravao na leđima mornara dotičući mu poderanu košulju dok je koračao teturavo, udaljavajući se prema Morskoj kapiji.

„Slobodna?“, zapitala se. Kakva je to sloboda? Pogledala je iza пристаништа, zidine, tamo gde se od Morske kapije prolazilo u grad: veliki deo posade *Kraljice*, više od pet stotina ljudi, sjatio se u gomili ispred ulaza, gde ih je vojska službenika – čuvara tvrđave, desetara i inspektora – pretresala tražeći zabranjenu robu i ispitivala o gubitku brodova, za slučaj da se neki od njih odvojio od konvoja i maršrute da bi krijumčario i tako izigrao kraljevsku blagajnu. Ljudi su nestrpljivo čekali da se završi uobičajena procedura; oni najudaljeniji od službenika, zaklonjeni ruljom, vikali su zahtevajući da ih puste da prođu, ali inspektori nisu popuštali. *Kraljica*, veličanstveno usidrena u kanalu Trokadero, prevezla je u svojim skladištima više od dva miliona pesosa i gotovo isto toliko maraka* od kovanog srebra, još jednog blaga iz Indija,** pored Karidad i don Hosea, njenog gospodara.

Prokleti don Hose! Karidad ga je negovala za vreme plovidbe. „Brodaska kuga“, kazali su da od toga boluje. „Umreće“, takođe su je uveravali. I zaista, kucnuo mu je sudnji čas nakon sporih samrtnih muka kada mu je telo dan za danom kopnilo

* Standardna težina od pola funte (230 grama) koja se upotrebljavala za određivanje vrednosti zlata ili srebra. (Prim. prev.)

** Španske kolonije u Americi. (Prim. prev.)

od strašnih otekline, gnojnica i krvarenja. Mesec dana su gospodar i robinja proveli zatvoreni u maloj i zagušljivoj kabini sa samo jednom visećom ležaljkom, na krmi, za koju je don Hose dobro platio kapetanu da je ovaj napravi od dasaka, oduzimajući od zajedničkog prostora za oficire. „Elegva, neka mu duša nikad ne nađe počinka, neka zauvek luta“, poželela je Karidad opazajući u tesnom prostoru moćno prisustvo Vrhovnog bića, Boga koji upravlja ljudskim sudbinama. I kao da ju je gospodar čuo, grozničavim očima, punim žuči, zamolio ju je da se sažali na njega pružajući u isti mah ruku i tražeći toplinu života za koji je znao da ističe iz njega. Sama s njim u kabini, Karidad je odbila da mu pruži tu utehu. Zar nije i ona pružila ruku kad su je odvojili od njenog malog Marsela? A šta je tada uradio gospodar? Naredio nadzorniku plantaže da je drži i doviknuo crnom robu da odvede mališana.

– I ućutkaj ga! – dodao je na zaravni ispred velike kuće, gde su se robovi okupili da vide ko će im biti novi gospodar i kakva ih sudbina čeka od tog trenutka. – Ne mogu da podnesem...

Don Hose je namah začutao. Iznenadenje na licima robova bilo je očigledno. Karidad se nesvesnim udarcem ruke otrgla od nadzornika i pošla da potrči ka sinu, ali je odmah shvatila da se nesmotreno ponela i stala je. Nekoliko časaka se čula samo Marselova prodorna i očajna vriska.

– Hoćete li da je izbičujem, don Hose? – upitao je nadzornik ponovo hvatajući Karidad za ruku.

– Ne – odlučio je ovaj porazmislivši malo. – Ne želim da je vodim u Španiju obogaljenu.

I onaj veliki crnac, Sesilio se zvao, pustio ju je i odvuкао dečaka do kolibe pošto mu je nadzornik strogim pokretom dao znak. Karidad je pala na kolena a njen plač se pomešao

s detinjim. Tada je poslednji put videla sina. Nisu je pustili da se oprosti s njim, nisu joj dozvolili...

– Karidad! Ženo, što stojiš tu?

Čuvši svoje ime, vratila se u stvarnost i u metežu prepoznala glas don Damijana, starog kapelana s *Kraljice*, koji se takođe iskrcao. Smesta je spustila zavežljaj sa stvarima, skinula šešir, oborila pogled i uperila ga u iznošeni slamnati šešir počevši da ga gužva u rukama.

– Ne možeš da ostaneš na doku – nastavio je sveštenik prilazeći joj i hvatajući je za ruku. Dodir je potrajao samo trenutak; sveštenik ga je prekinuo u neprilici. – Hajde – pozvao ju je pomalo nervozno – pođi sa mnom.

Prešli su razdaljinu do Morske kapije: don Damijan je nosio kovčežić, Karidad zavežljaj i šešir u rukama, ne skidajući pogled s kapelanovih sandala.

– Prolaz za slugu božjeg – zatražio je sveštenik od mornara što su se gurali ispred kapije.

Malo-pomalo i gomila se razmakla da im oslobodi prolaz. Karidad je išla za njim, vukući bose noge, crna kao abonos, pognute glave. Jednostavna duga i pepeljasta košulja koju je nosila umesto haljine, od debelog i grubog platna, nije mogla sakriti da je snažna i dobro građena, visoka koliko i neki mornari što su digli oči i zagledali se u crnkinjinu bujnu i kovrdžavu crnu kosu, a drugi u grudi, velike i čvrste, ili u podatne kukove. Ne prestajući da hoda, kapelan je samo podigao ruku kad je začuo zvižduke, bezobrazna dobacivanja i poneki drski poziv.

– Ja sam otac Damijan Garsija – predstavio se pružajući papire jednom čuvaru tvrđave kad su se pobili između mornara – kapelan ratnog broda *Kraljica*, iz armade Njegovog veličanstva.

Čuvar je preleteo pogledom preko dokumenata.

-
- Oče, da li biste dozvolili da pregledam vaš kovčeg?
– To je lični prtljag – odvratio je sveštenik otvarajući ga
– roba je uredno upisana u dokumentima.

Čuvar je klimnuo glavom preturajući po kovčegu.

- Neka nezgoda na putu? – upitao je ne gledajući sveštenika, odmeravajući rukom koliko je teška jedna šipčica duvana. – Da li ste sreli neprijateljske ili neke druge brodove?

– Nijedan. Sve je prošlo kao što je i bilo predviđeno.

Čuvar je opet klimnuo glavom.

- Je li to vaša robinja? – upitao je pokazujući na Karidad kad je završio pregled. – To ne piše u dokumentima.

– Ona? Ne. Ona je slobodna žena.

- Ne izgleda tako – izjavio je čuvar i stao pred Karidad, a ona je još jače stegla zavežljaj i slamnati šešir. – Pogledaj me, crnkinjo! – procedio je kroz zube. – Šta kriješ?

Neki drugi službenici koji su pregledali mornare prekinuli su posao i okrenuli se ka čuvaru i ženi što je i dalje stajala pred njim oborene glave. Mornari što su ih propustili da prođu sad su prišli.

– Ništa. Ništa ne krije – skočio je don Damijan.

- Čutite, oče. Svi koji ne smeju da pogledaju čuvaru tvrđave u lice nešto kriju.

– Šta može kriti ova jadnica? – nije odustajao sveštenik.

- Karidad, daj mu svoje papire.

Žena je uzela da pretura po zavežljaju tražeći dokumente dobijene od broskog pisara a don Damijan je produžio.

- Ukrcala se u Havani zajedno s gospodarem, don Hoseom Idalgom. On je hteo da se vrati u rodnu zemlju pre smrti, ali umro je na putu, Gospod mu podario večno blaženstvo.

Karidad je predala izgužvane dokumente čuvaru.

- Pre nego što je preminuo – nastavio je don Damijan
– kao što je običaj na brodovima Njegovog veličanstva, don

Hose je sačinio testament i naredio da robinja Karidad bude oslobođena. Tu imate potvrdu o oslobađanju koju je izdao pisar na zapovedničkom brodu.

„Karidad Idalgo“, napisao je pisar uzimajući prezime mrtvog gospodara, „poznata i kao Kačita; robinja crna kao abonos svuda po telu, zdrava i snažne građe, kovrdžave crne kose i stara oko dvadeset pet godina.“

– Šta imaš u toj torbi? – upitao je čuvar pročitavši dokumente koji su potvrđivali Karidadinu slobodu.

Otvorila je zavežljaj i pokazala mu. Staro ćebe i jakna od grube vunene tkanine... Sve što je imala, odeća koju joj je gospodar dao poslednjih godina: jaknu, prošle zime; ćebe, pre dve zime. U odeći je bilo skriveno nekoliko cigara koje je uspela da rasporedi tako da joj potraju na brodu, pošto ih je ukrala od don Hosea. „A šta ako ih otkriju?“, pobjerala se. Čuvar je pošao da pretrese zavežljaj, ali kad je video staru odeću, namrštio se.

– Pogledaj me, crnkinjo – zapovedio je.

Karidadino telo je protresao drhtaj i to su primetili svi koji su prisustvovali tom prizoru. Nikada pre toga nije pogledala u oči belog čoveka kad joj se obraćao.

– Uplašena je – zauzeo se za nju don Damijan.

– Kazao sam da me pogleda.

– Uradi kako ti je rekao – zamolio je kapelan.

Karidad je podigla okruglasto lice, s punim i mesnatim usnama, pljosnatim nosom i sitnim sivosmeđim očima što su pokušale da gledaju iza čuvara, ka gradu.

Čuvar je nabrao čelo i bezuspešno potražio ženin plašljiv pogled.

– Sledeći! – popustio je iznebuha, razbijajući napetost i izazivajući obrušavanje lavine mornara.

* * *

Don Damijan, s Karidad koja ga je pratila u stopu, prošao je kroz Morsku kapiju, uzan prolaz s čije je i leve i desne strane stajala kula sa zupčastim kruništima, i ušao u grad. Iza njih, u Trokaderu, ostali su *Kraljica*, brod s dva mosta i više od sedamdeset topova kojim su doploveli iz Havane, i šest trgovačkih brodova u čijoj je pratnji bio, sa skladištima prepunim proizvoda iz Indija: šećera, duvana, kakaoa, đumbira, saporine, indiga, košenila, svile, bisera, kornjačevine... srebra. Plovidba je bila uspešna i Kadis ih je dočekaao zvonjavom zvona. Španija je bila u ratu s Engleskom; indijske flote, koje su do pre neku godinu prelazile okean pod jakom pratnjom brodova kraljevske armade, prestale su da plove, pa je trgovina obavljana registrovanim brodovima, privatnim trgovačkim lađama koje su dobijale kraljevsku dozvolu za plovidbu. Zbog toga je prispeće robe i blaga, tako potrebnog sanducima španske blagajne, probudilo praznično raspoloženje u gradu što se osećalo u svakom kutku.

Stigavši do Ulice loptanja, pošto je ostavio za sobom Crkvu Naše Gospe od Naroda i Morsku kapiju, don Damijan se odvojio od buljuka mornara, vojnika i trgovaca, i zaustavio se.

– Neka te Bog prati i štiti, Karidad – pozeleo je nakon što je spustio kovčeg na zemlju i okrenuo se prema njoj.

Nije ništa odgovorila. Natukla je slamnati šešir do ušiju i kapelan nije mogao da joj vidi oči, ali je zamislio kako netremice zijaju u kovčeg, ili u njegove sandale, ili...

– Imam obaveze, shvataš li? – pokušao je da se izvini. – Idi i potraži neki posao. Ovo je veoma bogat grad.

Dok je to govorio, ispružio je desnu ruku i dodirnuo Karidadinu podlakticu; tada je on na časak oborio oči. Kad ih je digao, sreo se s upornim pogledom Karidadinih sivosmeđih

okica, kao noću dok su bili na brodu, i kada je on nakon smrti njenog gospodara preuzeo brigu o robinji i sakrio je od mornara po kapetanovom naređenju. Prevrnuo mu se želudac. „Nisam je ni pipnuo“, ponovio je po stoti put. Nikad je nije dodirnuo, ali Karidad ga je pogledala svojim bezizražajnim očima i on... On nije mogao da se obuzda i masturbirao je ispod odeće gledajući to zamamno žensko telo.

Čim je don Hose umro, obavljen je pogrebni obred: izmoltvene su tri molitve za mrtve a leš je bačen preko palube, u džaku i s dve testije vode vezane za noge. Onda je kapetan naredio da se kabina razmontira a da pisar obezbedi pokojnikovu imovinu. Don Hose je bio jedini putnik na zapovedničkom brodu; Karidad, jedina žena.

– Velečasni – izdao je kapetan naređenje kapelanu – vi ste sad odgovorni da držite crnkinju dalje od posade.

– Ali ja... – pokušao je da se usprotivi don Damijan.

– Iako nije vaša, možete da iskoristite hranu koju je ukrcao gospodin Idalgo i da je hranite njome – presudio je oficir ne obazirući se na negodovanje.

Don Damijan je držao Karidad zatvorenu u svojoj maleckoj kabini, gde je bilo mesta samo za ležaljku koja je visila od zida do zida a on ju je preko dana skidao i urolavao. Žena je spavala na podu, podno njegovih nogu, ispod ležaljke. Prvih noći kapelan je pribegao čitanju svetih knjiga, ali pogled mu je malo-pomalo sledio zrake uljane lampe a oni su, kao da imaju sopstvenu volju, skretali od stranica teških svezaka i uporno se trudili da osvetle ženu skrupčanu tako blizu njega.

Borio se protiv slika iz mašte koje su ga saletale pri pogledu na Karidadine noge, kad bi izvirile ispod ćebeta kojim se pokrivala, na crnkinjine grudi, dok su se dizale i spuštale u ritmu disanja, na njenu zadnjicu. I gotovo protiv svoje volje, počeo je da dirka svoju muškost. Možda zbog škripanja greda

na kojima je visila ležaljka, možda zbog napetosti nakupljene u tom uzanom prostoru, no Karidad je otvorila oči i sva se svetlost iz uljanice usmerila na njih. Don Damijan je osjetio kako crveni i na trenutak se ukočio, ali njegova požuda je mnogostruko porasla pred Karidadinim pogledom, istim bezizražajnim pogledom kojim je sad dočekala njegove reči.

– Poslušaj me, Karidad – ponovio je. – Potraži posao.

Uzeo je kovčeg, okrenuo joj leđa i opet krenuo.

„Zašto se osećam krivim?“, zapitao se zastajući da promeni ruku kojom je držao kovčeg. Mogao je da je siluje, pronašao je izgovor kao i uvek kad bi ga pritislila krivica. Ona je obična robinja. Možda... možda ne bi bilo potrebno ni da pribegne nasilju. Zar nisu sve crne robinje raskalašne? Don Hose, njen gospodar, priznao mu je to na ispovesti: spavao je sa svima njima.

– S Karidad sam dobio sina – otkrio mu je – možda i dvojicu, ali ne, ne verujem; drugi dečak, onaj mentalno zaostao i tupav, bio je crn kao ona.

– Da li se kajete? – upitao je sveštenik.

– Što imam decu s crnkinjama? – okrenuo se plantažer. – Oče, prodavao sam kreolčice u obližnjem mlinu za šećernu trsku u vlasništvu sveštenika. Oni se nijednom nisu zabrinuli za moju grešnu dušu kad su ih kupovali od mene.

Don Damijan je pošao u Katedralu Svetog krsta, na drugoj strani uzanog jezička zemlje na kome je podignut grad utvrđen zidinama, zatvarajući zaliv. Pre nego što je skrenuo u jednu sporednu ulicu, okrenuo je glavu i izdaleka nazreo Karidadinu priliku dok je rulja prolazila pored nje: izmakla se dok nije leđima udarila u zid i stajala tu mirno, ne hajući za svet oko sebe.

„Snaći će se ona“, kazao je sebi ubrzavajući korak i skrećući u ulicu. Kadis je bio bogat grad u kome su se mogli sresti

trgovci i prodavci iz cele Evrope i gde je novca bilo u izobilju. Slobodna je žena i prema tome treba da nauči da živi slobodno i da radi. Dosta je odmakao a kad je stigao do mesta gde su se jasno videli radovi na novoj katedrali, u blizini Katedrale Svetog krsta, zaustavio se. Šta će da radi ta jadnica? Ne ume da obavlja nikakav posao, osim na plantaži duvana, gde je živela od svoje desete godine kad su je u kraljevstvu Lukumija, u Gvinejskom zalivu, engleski liferanti robova kupili za bednih pet lakata tkanine i preprodali na uvek gladnom i potrebitom kubanskom tržištu. To je kapelanu ispričao sam don Hose Idalgo kad ga je pitao zašto je odabrao nju za taj put.

– Snažna je i poželjna – dodao je plantažer i namignuo mu. – I izgleda da više nije plodna, a to je uvek prednost kad čovek nije na plantaži. Pošto je rodila onog mentalno zaostalog dečaka...

Don Hose mu je objasnio i da je udovac i da mu je sin završio fakultet u Madridu, gde je pošao da proživi poslednje dane. Na Kubi je imao unosnu plantažu duvana u dolini blizu Havane, koju je obrađivao sam uz pomoć dvadesetak robova. Samoća, starost i pritisci proizvođača šećera da dođu do zemlje za tu sve uspešniju industriju naveli su ga da proda imanje i vrati se u otadžbinu, ali posle dvadeset dana plovidbe napala ga je kuga i iskalila bes na njegovom slabom i istrošenom telu. Groznica, otoci, flekava koža i krvave desni naveli su lekara da otpiše pacijenta.

Tada je, kao što je bilo obavezno na kraljevskim brodovima, kapetan *Kraljice* naredio pisaru da ode u don Hoseovu kabinu i zapiše njegovu poslednju volju.

– Dajem slobodu svojoj robinji Karidad – prošaputao je bolesnik naloživši nekoliko službi u crkvi a celokupnu imovinu je ostavio sinu kog više neće videti.

Ta žena nije ni pomerila svoje pune usne da se radosno osmehne doznavši da je slobodna, setio se sveštenik dok je stajao na ulici.

„Nije progovarala!“ Don Damijan se setio kako je čuljio uši da čuje Karidad među stotinama glasova što su se molili na palubi na nedeljnoj misi, ili njen stidljiv šapat uveče, pre spavanja, kad ju je terao da se pomoli. Šta će da radi ta žena? Kapelan je bio svestan da gotovo svi oslobođeni robovi završe radeći za bivše gospodare i primajući mizernu platu. Tim novcem su jedva zadovoljavali potrebe koje su im ranije, dok su bili robovi, bile zagarantovane, ili su pak bili osuđeni da mole za milostinju na ulici, boreći se s hiljadama prosjaka. A oni su se rodili u Španiji, poznaju zemlju i ljude, neki su bistri i pametni. Kako će se Karidad snaći u velikom gradu kakav je Kadis?

Uzdahnuo je i nekoliko puta prešao rukom preko brade i ono malo preostale kose. Onda se okrenuo, zabrektao podigavši opet kovčeg, uprtio ga na leđa i spremio se da se vrati natrag istim putem. „Šta sad da radim?“, zapitao se. Može... može da se zauzme i zaposli je u fabrici duvana, to zna da radi. „Odlična je s listovima; dodiruje ih nežno i blago, kao što i treba, ume da prepozna najbolje i da savije dobre cigare“, kazao mu je don Hose, ali to bi značilo da mora da moli za uslugu i da bi se doznalo da on... Ne sme rizikovati da Karidad ispriča za ono na brodu. U fabričkim halama radilo je blizu dve stotine žena neprekidno se sašaptavajući i prigovarajući dok su savijale male kadiske cigare.

Našao je Karidad još naslonjenu uza zid, nepomičnu, bespomoćnu. Grupa derana joj se rugala a ljudi što su ulazili u luku i izlazili iz nje nisu reagovali na to. Don Damijan je prišao upravo kad se jedan dečak spremao da baci kamen na nju.

– Stani! – uzviknuo je.

Momčić je zaustavio ruku; devojka je skinula šešir i ponikla pogledom u zemlju.

Karidad se odmakla od grupe od sedam putnika što su se ukrcali na brod koji će ploviti uzvodno rekom Gvadalkivir do Sevilje. Umorna, pokušala je da se smesti negde između gomile paketa na palubi. Brod je bio tartan sa samo jednim jarbolom i velike nosivosti, i uplovio je u Kadis dovozeći tovar izvrnog ulja iz seviljske doline.

Iz kadiskog zaliva su plovili uz obalu do Sanlukar de Baramede, gde je ušće Gvadalkivira. Ispred obala Čipione, zajedno s ostalim tartanima i čarangama, stali su da sačekaju plimu i povoljne vetrove da bi prošli opasne sprudove kod Sanlukara, jeziva lida zbog kojih se ta oblast pretvorila u groblje brodova. Samo kad bi se stekle sve okolnosti potrebne da se krene preko sprudova, kapetani su se usuđivali da to učine. Zatim su plovili uz reku iskorišćavajući plimski talas, a on se osećao sve do blizu Sevilje.

– U jednom slučaju brodovi su morali da čekaju čak sto dana da prođu sprudove – pričao je jedan mornar razgovarajući s raskošno odevenim putnikom, a ovaj je smesta zabrinuto pogledao ka Sanlukaru i njegovim spektakularnim baruštinama, kao da preklinje da ga ne snađe ista sudbina.

Karidad je sedela između džakova, naslonjena na brodsku ogradu, prepuštajući se njihovoj tartana. More je bilo mirno i napeto, a isti taj napeti mir se mogao zapaziti na svim licima na brodu, kao i na ostalim lađama. Nije to bilo samo zbog čekanja nego i zbog straha da ih ne napadnu Englezi ili gusari. Sunce je počelo da zalazi, voda poprimila preteću metalnu boju, a uznemireno čavrljanje članova posade i putnika utišalo se i prešlo u šapat. Zimska studen se sa zalaskom sunca

pojačala a vlaga se uvukla u Karidad, povećavajući osećaj hladnoće. Bila je gladna i umorna. Navukla je jaknu, sivu i izbledelu kao njena haljina, obe od grube vunene tkanine, odudarajući od ostalih putnika koji su se ukricali s njom i na sebi imali, kako se njoj činilo, bogatu odeću živih boja. Opazila je da joj zubi cvokoću i da joj se koža naježila, pa je uvukla ruku u zavežljaj da uzme ćebe. Prstima je dotakla jednu cigaru i blago ju je opipala sećajući se kako miriše, i kako utiče na nju. Bila joj je potrebna, žarko je želela da joj čula otupe, da zaboravi na umor, glad... pa i na svoju slobodu.

Umotala se u ćebe. Slobodna? Don Damijan ju je ukrcao na taj brod, prvi koji je našao da se sprema da isplovi iz luke u Kadisu.

– Idi u Sevilju – kazao je pošto se dogovorio za cenu s kapetanom i platio iz svog džepa – u Trijanu. Kad stigneš tamo, potraži Samostan najnižih časnih sestara i kaži da sam te ja poslao.

Karidad bi volela da je imala hrabrosti da pita šta je to Trijana ili kako da nađe taj samostan, ali on ju je gotovo ugurao u brod, nervozno se osvrćući levo-desno, kao da se plaši da će ih neko videti zajedno.

Omirisala je cigaru i njen miris ju je preneo na Kubu. Ona je znala jedino gde je njena koliba, i plantaža, i mlin za šećernu trsku u koji je odlazila svake nedelje s ostalim robovima na misu a zatim pevala i igrala do iznemoglosti. Iz kolibe na plantažu i s plantaže u kolibu, dan za danom, mesec za mesecom, godinu za godinom. Kako će da nađe samostan? Šćućurila se uz ogradu i pritisnula leđima drvo tražeći dodir sa stvarnošću koje više nije bilo. Ko su ti neznanci? A Marselo? Šta je bilo s njim? Kako je njena drugarica Marija, mulatkinja s kojom je pevala zajedno? A ostali? Šta ona radi tu po noći na tuđinskom brodu, u nepoznatoj zemlji, na putu za grad za koji nije ni znala da postoji? Trijana? Nikad se nije

usudila da nešto pita bele ljude. Uvek je znala šta treba da radi! Nije bilo potrebe da pita.

Sećanje na Marsela nateralo joj je suze na oči. Potražila je u zavežljaju kremen, kresivo i trud da upali vatru. Da li će joj dozvolili da puši? Na plantaži je mogla, to je bilo nešto sasvim uobičajeno. Plakala je za Marselom dok su plovili brodom. Čak... čak je došla u iskušenje da skoči u more i okonča tu neprestanu patnju. „Skloni se odatle, garavušo! Hoćeš li da padneš u vodu?“, opomenuo ju je jedan mornar. I ona je poslušala i odmakla se od ograde.

Da li bi imala hrabrosti da se baci da se nije pojavio taj mornar? Nije želela više da lupa glavu time; umesto toga, osmotrila je ljude na tartanu: videlo se da su nervozni. Plima je počela da nadolazi, ali nije bilo vetrova. Neki su pušili. Spretno je udarila kresivom o kremen i trud se ubrzo upalio. Gde će sad naći drveće od čije će kore i gljivica praviti trud? Zapalila je cigaru, duboko uvukla i pomislila da ne zna ni gde će naći duvan. Prvi dim joj je umirio um. Od naredna dva su joj se opustili mišići i osetila je slabu mučninu.

– Garavušo, hoćeš li mi dati neki dim?

Jedan mali od palube čučnuo je pored nje. Lice mu je bilo prljavo ali bistro i prijatno. Pustila je da je nekoliko trenutaka greje toplina osmeha s kojim je čekao njen odgovor i videla je jedino njegove bele zube, iste kao Marselove, kad bi joj se bacio u naručje. Rodila je još jednog sina, malog mulata čiji je otac bio gospodar, ali don Hose ga je prodao čim više nije bilo potrebno da na njega paze dve starice koje su brinule o deci robinja dok su one radile. Sve ih je čekala ista sudbina: gospodar nije želeo da izdržava crnčad. Marselo, njen drugi sin, začet s jednim crncem iz mlina za šećernu trsku, bio je drugačiji: težak porođaj; dete sa smetnjama. „Niko ga neće kupiti“, izjavio je gospodar kad je mali poodrastao i kad su se ispoljili njegovi nedostaci i

maloumnost. Dozvoljeno mu je da ostane na plantaži kao da je obično pseto, kokoši ili jedna od svinja što su ih gajili iza kolibe. „Umreće“, predskazivali su svi. Ali Karidad nije dopustila da se to dogodi, mnogo je udaraca štapom i bičem zaradila kad bi je uhvatili kako mu daje da jede. „Hranimo te da bi radila, a ne da bi gajila idiota“, ponavljao je nadzornik.

– Garavušo, hoćeš li mi dati neki dim? – opet je upitao mali od palube.

„Što da ne?“, zapitala se Karidad. Imao je osmeh isti kao Marselov. Pružila mu je cigaru.

– Auh! Odakle tebi ova divota? – uzviknuo je momčić pošto ju je probao i zakašljao se. – S Kube?

– Da – čula je Karidad sebe kako odgovara dok je ponovo uzimala cigaru i prinosila je usnama.

– Kako se zoveš?

– Karidad – odgovorila je u oblaku dima.

– Sviđa mi se tvoj šešir.

Dečko se nemirno klatio s noge na nogu. Čekao je sledeći dim i najzad ga je dočekao.

– Duva!

Uzvik kapetana tartana prekinuo je mir i tišinu. S ostalih brodova su se začuli slični povici. Zaduvaio je južni vetar, pogodan da se prođu sprudovi. Mali od palube joj je vratio cigaru i potrčao da se pridruži ostalim mornarima.

– Hvala, garavušo – kazao je navrat-nanos.

Za razliku od ostalih putnika, Karidad nije posmatrala težak pomorski manevar za koji je bilo potrebno da se tri puta promeni pravac u uzanom kanalu. Duž ušća Gvadalkivira, na kopnu ili na baržama privezanim uz obale, upaljeni su svetlosni signali da navode brodove. I nije je obuzela ista napetost s kojom su svi dočekali plovidbu: ako vetar izgubi snagu i stanu na pola puta, postojala je velika mogućnost da